

18. januar 2016

Nytænkning af toårigt hf

Hf-uddannelsens betydning i det danske uddannelsessystem kan ikke understreges stærkt nok.

Efter Lederforeningen for VUC og VUC Bestyrelsesforeningens opfattelse er tiden inde til at nytænke hf, så uddannelsen fortsat kan fremstå som et fagligt stærkt og attraktivt uddannelses-tilbud til unge og voksne – også for dem, der ønsker at vende tilbage til uddannelsessystemet og erhverve en studieforberegende uddannelse. Et nyt hf skal have en større faglig dybde, og uddannelsen skal bidrage til, at kursisterne erhverver studieparathed og demokratisk forståelse og erfaring, så deres muligheder for at gennemføre en videregående uddannelse og fungere som livsduelige borgerne i et moderne demokratisk samfund styrkes. Med vores forslag ønsker vi at skabe bedre sammenhæng til det øvrige uddannelsessystem, og hf skal fortsat kunne give adgang til korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.

I det følgende præsenterer vi et forslag til, hvad vi mener bør karakterisere hf-uddannelsen i lyset af hf's brede målgruppe og de udfordringer, som er beskrevet i relation til uddannelsen¹. Vores forslag bryder radikalt med hf-uddannelsens nuværende struktur og organisering.

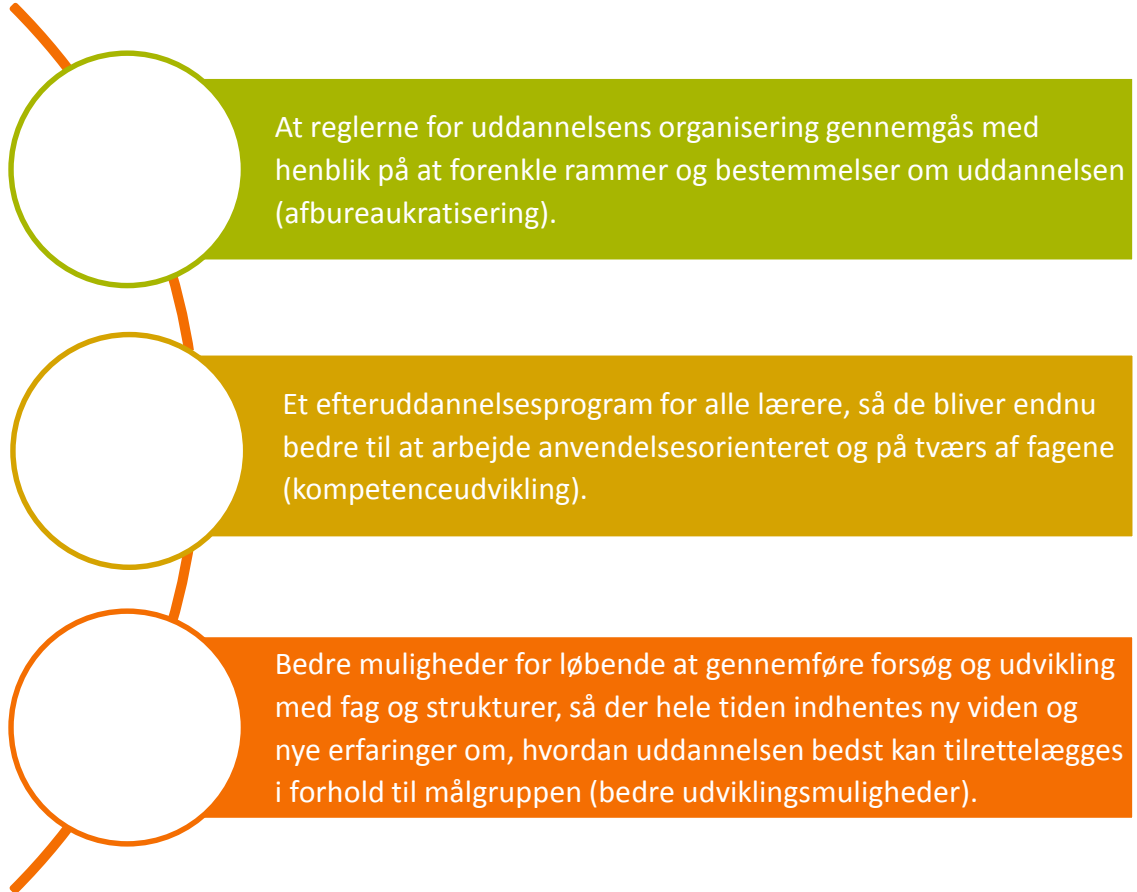

¹ Se fx EVA (2015), Hf's profil og funktion. En undersøgelse af hf-kursister på toårigt hf og UVM (2015), Hf-udvalgets anbefalinger til en fremtidssikring af hf.

Forslaget vægter:

- Flere fag på højere fagligt niveau for at styrke den faglige fordybelse og rette uddannelsen mod korte, mellemlange og lange videregående uddannelse via spor (målretningen af uddannelsen). Eksempler på spor:
 - *Business*, fx rettet mod uddannelser som finansøkonom, erhvervsøkonomi og HA, jura.
 - *Naturvidenskab og teknik*, fx rettet mod uddannelser som ingeniør, produktionsteknolog, laborant.
 - *Social, sundhed og pædagogik*, fx rettet mod uddannelser som lærer, sygeplejeske, pædagog.
- Færre obligatoriske fag på C-niveau og flere fag på B- og A-niveau (faglig fordybelse og styrket studiekompetence).
- Mulighed for at afslutte fire fag på C-niveau efter 1. semester (fleksibilitet og gennemførelse).
- Alle hf-kursister skal udfordres – også de fagligt stærke. På 1. semester fokuseres derfor på catch-up forløb for de fagligt svage og faglig udfordring for de fagligt stærke. (motivation og gennemførelse).
- Øget brug af individuel rettet feedback og formativ evaluering (fokus på den enkelte kursists læring).
- Mere praktisk problemorientering, så uddannelsens anvendelsesorienterede dimension styrkes (anvendelsesorientering og profil).
- Flere temauger og faste projektføløb (motivation og anvendelsesorientering).
- Nye læreplaner i centrale hf-fag, så de får en reel hf-profil (hf-profil).
- Udvikling og effektivisering af prøve- og evalueringsformerne, så de understøtter kursisternes læring og den faglige fordybelse i fagene (bedre motivation og studieparathed).
- En hf-eksamen skal indeholde mindst et fag på A-niveau, fire fag på B-niveau og fem fag på C-niveau (faglig stærk hf).
- Kursister, der ikke kommer direkte fra 10. klasse, skal fortsat kunne optages på baggrund af en konkret individuel vurdering.
- Det samlede timetal i uddannelsen er fortsat mindst 1625 timer (udgiftsneutralitet).

I forbindelse med implementeringen af et nyt hf foreslår vi:

Vi ser frem til en god dialog om forslaget.

Baggrund

Da hf blev oprettet i 1967, ønskede den daværende socialdemokratiske regering at etablere et uddannelses tilbud til de mange, der først som voksne ønskede at erhverve en adgangsgivende eksamen. I dag er hf en populær uddannelse, som søges af både unge og voksne, som ønsker en ny vej til en gymnasial uddannelse. Hf varetager således en vigtig uddannelsespolitisk opgave. Uddannelsen er også lykkedes med at tiltrække unge og voksne fra uddannelsesfremmede miljøer, og den har gennem sine resultater dokumenteret en god løfteevne.

Uddannelsen fremstår i dag som et reelt alternativ til de treårige gymnasiale uddannelser. Gennem de sidste 4-5 år er søgningen til uddannelsen steget markant, ikke mindst på det toårige hf på VUC hvor der er i 2014 var godt 6.500 kursister mod 2.000 kursister i 2007. VUC har således i dag ca. 40 procent af den samlede aktivitet på toårigt hf. Uddannelsen bidrager til at styrke mobiliteten i uddannelsessystemet, og dermed har den en central rolle i forhold til at realisere den politiske målsætning om, at 95 procent af en årgang skal have en ungdomsuddannelse.

Kursistgruppen på hf er meget bredt sammensat med en stor spredning i livs- og skoleerfaringer. Gruppen omfatter både kursister med en stærk skolebaggrund og kursister med svage faglige forudsætninger, unge som foretrækker et voksenuddannelsesmiljø frem for at uddanne sig blandt jævnaldrende unge, mennesker, som efter nogle år på arbejdsmarkedet ønsker at læse videre samt unge og voksne som med hf får en hurtigere vej til en studieforbereende uddannelse.

Også videreuddannelsesadfærden er præget af mangfoldighed. En overvejende del af hf'erne søger i dag mod mellemlange videregående uddannelser som fx pædagog, folkeskolelærer og sygepleje, men også korte og lange videregående uddannelser er relevante videreuddannelser for hf'erne.

På trods af uddannelsens popularitet og succes må vi erkende, at det blandt andet er en udfordring at motivere fagligt stærke kursister og fastholde dem i uddannelse inden for de nuværende rammer. Hf er generelt præget af et højere frafald, lavere eksamensresultater og mindre overgang til videregående uddannelser end de treårige gymnasiale uddannelser.

Med gymnasireformen i 2005 var det hensigten at give hf en klar anvendelsesorienteret profil, men resultatet er snarere blevet en meget bred uddannelse uden tilstrækkelig faglig dybde. Snittet mellem hf og de øvrige gymnasiale uddannelser er heller ikke tydeligt nok. '

Lederforeningen for VUC og VUC Bestyrelsesforeningen mener:

HF's formål og funktion

- Hf er en almen gymnasial uddannelse, som giver generel studiekompetence og dermed adgang til korte, mellemlange og lange videregående uddannelser.
- Hf skal fortsat være et tilbud til unge og voksne, som ønsker at vende tilbage til uddannelsessystemet for at erhverve en studieforberegende uddannelse.
- Formålsformuleringen bør nytænkes for at understrege uddannelsens selvstændige profil i det gymnasiale system. Det overordnede formål for hf er at styrke kursisternes faglige forudsætninger og dermed deres muligheder for at gennemføre en videregående uddannelse. Demokratisk dannelse og erfaring, studieparathed, problemløsningskompetence, kommunikationskompetence og færdigheder i at samarbejde bør ligeledes være centrale elementer i en ny formålsformulering.

Principper i et nyt hf

- Flere fag på højere niveau, så kursisternes forudsætninger og motivation for at gennemføre en videregående uddannelse styrkes.
- Et nyt hf skal spille bedre sammen med de videregående uddannelser. Det skal blandt andet ske ved at rette uddannelsen mod korte, mellemlange eller lange videregående uddannelser via spor².
- Der gøres op med den brede obligatoriske fagrække for alle kursister. I stedet for lægges vægten på følgende obligatoriske fag: dansk A, engelsk B, matematik C, samfundsfag C, historie C, kemi C (eller et andet naturvidenskabeligt fag) og spor med valgfag på højt niveau for at understøtte den faglige fordybelse og tilegnelsen af studiekompetence.
- Det vil være oplagt at lade kreative fag, herunder idræt indgå som valgfag i et spor, da disse interessebaserede fag bidrager til motivationen og også indeholder praktiske elementer.

² Ved spor forstås det forhold, at uddannelsen planlægges og udbydes med bestemte kombinationer af valgfag, der peger mod videre uddannelse. UVM anvender samme definition i rapporten fra hf-udvalget.

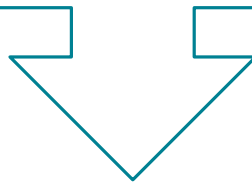
- Alle kursister skal udfordres fra starten af uddannelsen – også de fagligt stærke kursister. På 1. semester fokuseres derfor på forløb, som giver de fagligt svage mulighed for et fagligt catch-up, mens de fagligt stærke udfordres.
- Hf-uddannelsens anvendelsesorienterede profil skal styrkes, så kursisternes også får erfaringer med at løse konkrete problemstillinger.
- Kursisternes læring skal øges ved at fremme brugen af individuel feedback og formativ evaluering samt kursistaktiverende arbejdsformer som fx projektforbøb, praktikmuligheder og temauger.
- Der skal ikke gives løbende standpunktskarakterer.
- Prøve- og evalueringsformerne skal effektiviseres og udvikles, så de understøtter formålet med uddannelsen og kursisternes læring.
- Sektorens erfaringer med brug af moderne undervisningsformer som e-learning, flipped classroom, moocs mv. kan integreres i tilrettelæggelsen af et nyt hf for at sikre, at den enkelte kursist får den bedste faglige udfordring. Anvendelsen af moderne undervisningsformer vil samtidig understøtte fleksibiliteten i hf.
- Uddannelsens kvalitet skal fortsat sikres gennem nationale bekendtgørelser og læreplaner, krav til lærerkompetencer og minimumskrav til en hf-eksamen. Inden for disse centrale rammer skal det være muligt at tilrettelægge uddannelsen med en vis lokal tilpasning.
- Kursister, der ikke kommer direkte fra 10. klasse, skal fortsat kunne optages på baggrund af en konkret vurdering, optagelsessamtaler, test mv. Formelle karakterkrav skal kun være for de kursister, der kommer direkte fra 10. klasse.

Hf's struktur

Uddannelsen kan for eksempel tilrettelægges således:

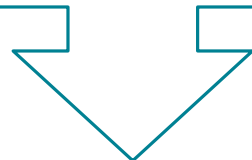
1. semester

Fokuserer på fagene dansk A, engelsk B, matematik C og samfundsfag C samt tilegnelsen af gode studievaner og hensigtsmæssig studieadfærd for at styrke afklaringen af kursisternes faglige og studiemæssige forudsætninger. Ud over matematik C og samfundsfag C skal det være muligt at afslutte dansk og engelsk på C-niveau, hvis kursisten ønsker at fortsætte sit uddannelsesforløb i andet regi. På 1. semester skal der desuden arbejdes med karrierevalg og ønsker og motivation for videre uddannelse.

2. semester

Indeholder som obligatoriske fag dansk A, engelsk B, historie C og kemi C (eller et andet naturvidenskabeligt fag) samt et antal projektforsløb som inspiration til valg af spor. Projektforsløbene tilrettelægges, så de retter sig mod henholdsvis det naturvidenskabelige, det humanistiske og det samfundsvidenskabelige område, blandt andet for at give et godt grundlag for valg af spor og for at give uddannelsen en vis bredde.

3. og 4. semester

Tilrettelægges i spor, som retter sig mod forskellige videregående uddannelser. Sporene kan indeholde fag på A-, B- og eventuelt C-niveau og organiseres med projektforsløb, temauger og fagkurser. Desuden indgår dansk A og større skriftlig opgave.

Følgende fag vil være obligatoriske for alle kursister: dansk A, engelsk B, matematik C, samfundsfag C, kemi C (eller et andet naturvidenskabeligt fag) og historie C.

Eksempler på spor:

- *Business, fx rettet mod uddannelser som finansøkonom, erhvervsøkonomi og HA, jura.*
- *Naturvidenskab og teknik, fx rettet mod uddannelser som ingeniør, produktionsteknolog, laborant.*
- *Social, sundhed og pædagogik, fx rettet mod uddannelser som lærer, sygeplejerske, pædagog.*

Hf-fag og hf-læreplaner

- For at understøtte uddannelsens særlige profil i det gymnasiale system og dens praksisorientering skal der udformes nye læreplaner i centrale hf-fag, så disse fremstår med en klar og tydelig hf-profil.
- Samfundsfag skal ud over at styrke kursisternes demokratiforståelse og give dem konkrete demokratiske erfaringer give indsigt i privat- og samfundsøkonomiske forhold samt udvalgte sociologiske temaer.
- Fag fra valgfagsbekendtgørelsen og andre gymnasiale bekendtgørelser skal fortsat kunne indgå i en toårig hf.

Hf-miljøet

- Den nuværende blanding af forskellige målgrupper, som præger hf, skal bibeholdes, da den virker befordrende på undervisningsmiljøet, og fordi nogle unge aktivt vælger et voksenuddannelsesmiljø frem for at uddanne sig blandt jævnaldrende unge.
- Klassedannelsen og den sociale sammenhængskraft sikres blandt andet ved, at dansk kan tilrettelægges over alle fire semestre.

Hf-eksamen

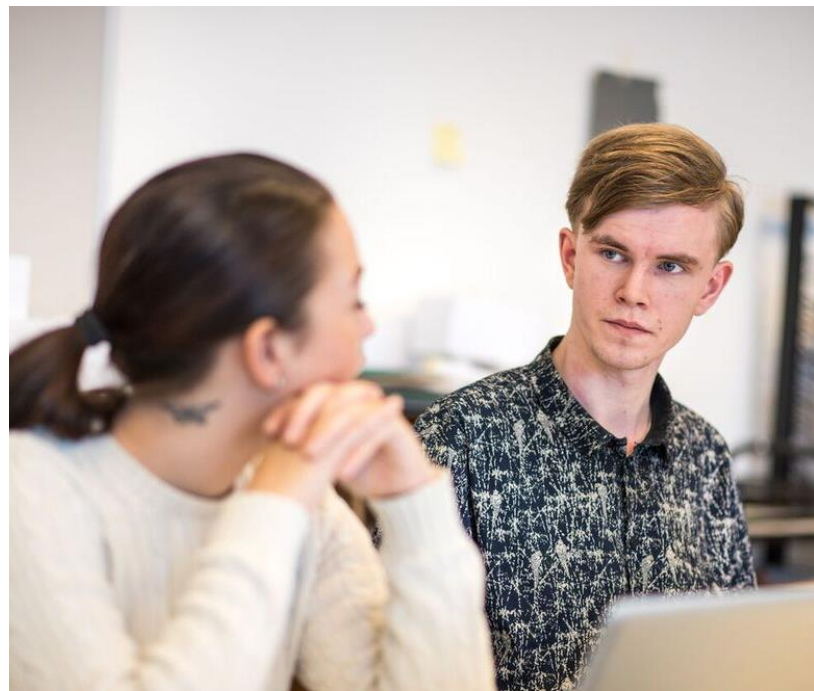
- En hf-eksamen bør mindst indeholde et fag på A-niveau (dansk), fire fag på B-niveau (inklusive obligatorisk engelsk på B-niveau) og fem fag på C-niveau.
- En hf-eksamen består fortsat af et antal aflagte prøver, men prøver kan også være internt aflagte prøver og test eller anden form for dokumentation, der vurderes.
- Fag på C-niveau kan afsluttes med interne prøver, evt. med udtræksmulighed som kontrolfunktion eller ved udarbejdelse af rapporter eller lign., som vurderes.
- Som eksempler på mulige hf-eksaminer kan nævnes (afhængig af valgfag i sporet):
 - 1A+5B+2C, fx med matematik B + fysik B + kemi B + et nyt fag på B
 - 1A+5B+2C, fx med samfundsfag B + historie B + matematik B + kemi B + 2 nye fag på C
 - 2A+3B+3C, fx med engelsk A
 - 2A+3B+3C, fx med matematik A + fysik B + kemi B
 - 3A+1B+4C, fx med 2 nye fag på A
 - 2A+3B+3C, fx med historie A + samfundsfag B + psykologi B + erhvervsøkonomi C.

Relationen til hf-enkeltfag

Forslaget indebærer, at der må ses på, hvordan hf-enkeltfag kan tilpasses nye krav i toårigt hf – på samme måde som i dag, hvor reglerne om en samlet hf-enkeltfagseksamen er tilpasset kravene i det toårige hf.

Implementering af et nyt hf

- Implementering af et nyt hf skal ledsages af et efteruddannelsesprogram for alle lærere. Lærerne skal fortsat være højt uddannede akademikere, men lærerne skal kunne spænde fagligt bredere af hensyn til den anvendelsesorienterede tilgang og projektløbene.
- Det foreslås, at der gives bedre muligheder for løbende at gennemføre forsøg og udvikling med fag og struktur, så der hele tiden indhentes ny viden og nye erfaringer om, hvordan hf-uddannelsen bedst kan designes i forhold til målgruppen.

Grafisk illustration af et nyt hf:

1. ÅR PÅ HF	2. ÅR PÅ HF
DANSK (240t)	
ENGELSK (210t)	STØRRE SKRIFTLIG OPGAVE (SSO)
MATEMATIK (125t)	SPOR + EVT. EKSTRA VALGFAG (675t)
SAMFUNDSFAG (75 t)	
PROJEKT/INSPIRATIONSFORLØB (50t)	
HISTORIE (75t)	
KEMI/ANDET NATURVIDENSKABELGT FAG (75t)	
PROJEKT/INSPIRATIONSFORLØB (75t)	

SAMLET TIMETAL (UDDANNELSESTID):	
DANSK A	240
ENGELSK B	210
MATEMATIK C	125
SAMFUNDSFAG C	75
KEMI C	75
HISTORIE C	75
PROJEKTFORLØB 1. semester	50
PROJEKTFORLØB 2. semester	75
SPOR + EVT. EKSTRA VALGFAG	675
STØRRE SKRIFTLIG OPGAVE (SSO)	25
SUM	1625